

نقش رسانه های جمعی و شبکه های اجتماعی در روشنگری، کاهش یا افزایش نگرانی و ترس بیماران از بیماری شان

CrossMark
click for updates

علیرضا نیکبخت نصرآبادی^۱، شهرزاد غیاثوندیان^۲، حسین مدنی^{۳*}

۱- عضو هیات علمی و استاد دانشکده پرستاری و مامایی تهران، تهران، ایران.

۲- عضو هیات علمی و استاد دانشکده پرستاری و مامایی تهران، تهران، ایران.

۳- دانشجوی دکترای پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی تهران و عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی زنجان، ایران.

نویسنده مسئول: حسین مدنی، دانشجوی دکترای پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی تهران و عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی زنجان، ایران.
ایمیل: Madani_h2000@yahoo.com
تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۷/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۸/۱۷

سردبیر محترم

شبکه های اجتماعی بخش مهم و ضروری جوامع و وسایلی بر پایه اینترنت می باشند (۱). اصطلاح شبکه های اجتماعی از web ۲.۰ استنتاج شده است و شامل هر وب سایت یا اپلیکیشنی است که شرایطی را فراهم می کنند که کاربران ایده ها، اطلاعات و محتوی خودشان را از طریق ارتباطات مجازی و شبکه ای ایجاد یا به اشتراک بگذارند. (۲) این شبکه ها در سالهای اخیر به صورت فزاینده ای گسترش پیدا کرده اند (۳)، به طوری که تعداد کاربر شبکه های اجتماعی در سرتا سر دنیا در سال ۲۰۱۷ در حدود ۲,۴۶ میلیارد نفر گزارش شده است و تخمین زده می شود تا سال ۲۰۱۹ این تعداد ۱۲ درصد افزایش یابد (۱).

از طریق شبکه های اجتماعی نه تنها افراد می توانند ایده ها و اطلاعاتشان را به اشتراک بگذارند بلکه می توانند بحث های جدی در مورد مراقبت های بهداشتی یا یکدیگر داشته باشند. این شبکه ها همچنین رابط تعامل بین کاربران و سرویس های ارائه دهنده خدمات بهداشتی هستند. شبکه های اجتماعی برخط باعث دگرگونی ویژه در راه های تعامل و ارتباطات انسان ها شده اند. پلتفرم های شبکه های اجتماعی مختلفی نظیر فیسبوک، توئیتر، واتساپ، تلگرام جهت اتصال افراد و به اشتراک گذاشتن ایده هایشان راجع به موضوعات سلامتی در دسترس می باشند (۱). تکنولوژی اطلاعات سلامت (IT) اهمیت فزاینده ای در مراقبت بیماران و تصمیم گیری کاربران داشته (۳) و شبکه های اجتماعی به روش های مختلفی می توانند بر روی سلامتی افراد تاثیر بگذارند. هر چند این تاثیر می تواند به صورت پارادوکس عمل کند چنانکه گاه کسب اطلاعات بهداشتی از شبکه های اجتماعی به درمان بیماری کمک می کند و گاه توصیه های بدون پشتوانه پژوهشی در مورد بیماری ها در این شبکه ها می توانند مضر باشند. در سرتاسر دنیا فراهم آوردن خدمات بهداشتی بسیاری در شبکه های اجتماعی مانند اسکایپ، واتساپ، توئیتر، فیسبوک، یوتیوب و وبلاگ های شخصی کار می کنند. وب سایت های بر خط بسیاری اطلاعات در مورد سلامت فراهم می آورند و امکان ارتباط بیماران و عموم مردم را با

متخصصان سلامتی مهیا می کنند. تاثیر عادات بر خط ما می تواند بر روی سلامت روان یا رفتارهای بهداشتی تاثیر بگذارد که می تواند موجب چالشی بالقوه برای مراقبت های بهداشتی گردد (۱).

شبکه های اجتماعی نیز همانند سایر مسائل نوپدید حاوی جنبه های مثبت و روشن و هم جنبه های منفی و تاریک می باشند. بدون تردید شبکه های اجتماعی با فراهم کردن دسترسی به نقطه نظرات و اطلاعات می توانند باعث گسترش دانش ما شوند. امروزه شماری از کادر درمانی در تعامل با مردم از طریق شبکه های اجتماعی شرکت می کنند و با ارتباط برخط سعی دارند به صحبت های بیماران گوش فرا داده و با کمک همکاران مشکلات سلامتی آنان را حل نمایند. شبکه های اجتماعی همچنین به اتصال کشورهای مختلف در سرتاسر دنیا کمک می کنند بخصوص با کشورهایی که متخصصان ماهرتر و درمان های پیشرفته تر در دسترس دارند و لذا باعث افزایش آگاهی ما در مورد سلامتی می شوند. همچنین افزایش استفاده از شبکه های اجتماعی (بخصوص در سنین ۱۸-۲۹ سال) محرک آنان در تغییر رفتارها و عادات است (۱).

شبکه های اجتماعی با در دسترس قرار دادن اطلاعاتی که توسط کادر درمانی ارائه می شوند، باعث افزایش خودمختاری و استقلال بیماران می شوند. همچنین حمایت روانی - اجتماعی، حمایت اطلاعاتی، تقویت عزت نفس، حمایت عاطفی، ابراز احساسات، مقایسه اجتماعی (مقایسه خود با سایر بیماران)، تقویت حس خوب بودن جسمی و روانی، تقویت خودتدبیری و خود کنترلی و تقویت تصمیم گیری برای بیماران فراهم می آورند. شبکه های اجتماعی همچنین باعث تقویت بازار کار و افزایش ارائه خدمات توسط کادر درمان به بیماران می شوند. (۴).

علاوه بر این شبکه های اجتماعی نقش ویژه ای در پذیرش فرد مبتلا به بیماری در خانواده و اجتماع دارند (۵) شبکه های اجتماعی جنبه های تاریک و منفی نیز دارند. هر چقدر فردی بیشتر از شبکه های اجتماعی استفاده نماید احتمال اینکه وی از اختلال روانی رنج می برد بیشتر هست. همچنین کاهش عزت نفس، اختلالات تغذیه ای، عصبانیت،

سیاست های عمومی می باشد (۳). از طرفی شبکه های اجتماعی و رسانه های جمعی با پخش برنامه ها و اطلاعات نادرست باعث تخریب اعتماد و رابطه بین بیمار با کادر درمان می شوند. چنانکه از شواهد بر می آید گاه ارائه اطلاعات نامناسب به سلب اعتماد از پزشک و کادر درمان می انجامد، منجر به هدایت بیماران به سوی درمانهای غیر علمی می شود و گاه نیز با بزرگنمایی بیماری و ترساندن افراد باعث ایجاد ترس و نگرانی در بیماران می گردد (۵). علاوه بر این برخی شبکه های اجتماعی و رسانه های جمعی با انتشار مطالب غیر علمی باعث تشویق بیماران به عدم تبعیت از رژیم درمانی می شوند. امروزه شبکه های اجتماعی به روش فزاینده ای زندگی شخصی و دنیای ما را اشغال کرده اند. بنابراین گسترش درک درست ما از تاثیرات طولانی مدت شبکه های اجتماعی بر روی سلامتی انسان یک ضرورت می باشد. مدیران این شبکه ها نیز باید نظارت بیشتری بر محتوی سایت خود داشته باشند. با توجه به تاثیر محتوای شبکه های اجتماعی به نظر می رسد طراحی شبکه های اجتماعی و تولید و ارائه محتوای مناسب آموزشی راهکاری مناسب برای افزایش توانمندی افراد مبتلا به بیماریهای مزمن در خود مراقبتی می باشد. علاوه براین با توجه به ماهیت بیماریهای مزمن و درگیری طولانی مدت می توان افراد مبتلا به این بیماریها را مورد حمایت قرار داد.

References

1. Tripathi M, Singh SH, Ghimire S, Shukla S, Kumar Sh. Effect of Social Media on Human Health. *Virol Immunol J*. 2018; 2 (2): 000144.
2. Alshakhs F, Alanzi T. The evolving role of social media in health-care delivery: measuring the perception of health-care professionals in Eastern Saudi Arabia. *Journal of Multidisciplinary Healthcare*. 2018; 11: 473 – 479.
3. Lau A.Y.S, Gabarron E, Fernandez-Luque L, Armayones M. Social media in health – what are the safety concerns for health consumers? *HEALTH INFORMATION MANAGEMENT*

احساس بیهودگی و کاهش تمرکز در کار از جمله مهمترین این نگرانی ها می باشند. امروزه با وجود وسایل تکنولوژی جدید بخصوص شبکه های اجتماعی، تعاملات چهره به چهره در پرورش نسل جدید کاهش یافته و بنابراین امکان تعامل واقعی و آموزش مهارت های اجتماعی سالم کاهش پیدا کرده است و این مسئله ترویج اطلاعات نادرست و مضر سلامتی را در بین افراد تسهیل کرده است. همچنین عدم تعاملات چهره به چهره باعث سوق افراد به سوی احساس تنهایی، افسردگی و سایر اختلالات روانی شده است. شبکه های اجتماعی هر چند باعث تسهیل اشتراک اطلاعات در سرتا سر دنیا شده اما اگر این اطلاعات اشتباه باشند به مشکلات جدی همچون مفاهیم گمراه کننده در مورد گسترش بیماری یا درمان می انجامد و این شایعات می توانند خیلی سریع در شبکه های اجتماعی توسط افراد غیر متخصص بدون اطلاعات مناسب پخش گردند (۱) دیگر جنبه های منفی شبکه های اجتماعی شامل اعتیاد به شبکه های اجتماعی، احساس فقدان حریم خصوصی، افزایش تغییر پزشک معالج، کاهش تعامل مستقیم بین بیماران و کادر درمانی می باشد (۴) خطرات شبکه های اجتماعی شامل نمایش رفتارهای ناسالم به عموم مردم، ارسال پیام های بهداشتی نادرست، تاثیرات روانشناختی به علت دسترسی به محتوای پزشکی نامناسب و تحریف

JOURNAL.2012; 41 (2): 30-35 .

4. Smailhodzic E, Hooijsma W, Albert Boonstra A, Langley D. J. Social media use in healthcare: A systematic review of effects on patients and on their relationship with healthcare professionals. *BMC Health Services Research*. 2016; 16: 442 – 455 .
5. Madani H, Nikbakht Nasrabadi A, Ghiyasvandian Sh. Exploration of the Process of Adherence to Treatment Regimen of Patients with Multiple Sclerosis (MS): Providing a Model. Phd Dissertation. nursing, Tehran, Tehran Faculty of Nursing and Midwifery, Tehran University of

Access this article online

Website:

www.ijca.ir

DOI:

[10.29252/ijca.1.3.46](https://doi.org/10.29252/ijca.1.3.46)